

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și strălăutate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratie.
Mulțumite publice și Lou
deschisă costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napolază.

Contele Tisza către națiune.

Biroul pressei ministrului președinte ne trimite spre publicare apelul de mai jos al ministrului președinte contele Ștefan Tisza, adresat națiunii întregi, cu indicarea de a-l reproduce în numărul nostru cel mai apropiat:

„Aliați noștri, Italia, pe care vreme de treizeci de ani am sprijinit-o cu brațele noastre apărătoare, care prieteniei noastre are să-și mulțumească pacea, progresul material și spiritual, la care fără sprijinul nostru nu se putea nici măcar gândi, ne-a atacat pe furiș tocmai atunci, când din îndemn propriu vrem să-i cedăm regiunea dela frontieră locuită de Italieni.

Ea a crezut sosit momentul, și-a aruncat masca, cu pumnalul ei ucigaș atacă din spate monarhia care se găsește în luptă cu colosul rus, primejditorul libertății întregii Europe deci și a Italiei.

Daș a greșit soseala. În lupta de zece luni noi am învățat să ne menținem în fața forței preponderante, am oprit-o, am măcinat-o, am pus pe fugă armata de milioane a puternicului inamic. Victorioasă noastră armată cu mânie și tremurând de indignare în întreg sufletul ei cavalier, înalte forțe îndreaptă spre pieptul noului ei inamic. Cu bărbăție gata de fapte și aprinsă întreaga națiune stă la spatele soldaților noștri ce merg spre noul câmp de războiu.

Ca de atâtea-ori în trecut: noul inamic, noua primejdie cu forțe înalte evidențiază cele mai glorioase însușiri ale caracterului maghiar. Retracțiune, scepticism, disperare nu se vede nicăieri. Națiunea întreagă e o mare hotărâre unitară, gata de fapte, gata de jertfe, Guvernul, pe care providența divină l'a așezat în fruntea națiunii în aceste vremuri mari, simte gravitatea răspunderii sale, mărimea problemei, dar simte și aceea, că el se poate răzumi pe o națiune capabilă de orice, gata la orice, care trebuie să-și arunce toate forțele în luptă. Iată ce așteaptă națiunea din partea guvernului, iată ce-i impune propriul sentiment al datoriei, să cunoască numai singur acest scop, să se dovedească vrednic de încrederea națiunii, care l'a pus de îngrijitor al soartei ei.

Pătruns de acest sentiment guvernul face apel către națiune să-i pună la dispoziție toate forțele ei pe toate terenele, pe linia întreagă, iar pe lângă jertfa de sânge, pe care cu atâta eroism îmbelsugat îl varsă pe altarul patriei și pe terenul economic, națiunea să-și pună isvoarele ei de forțe în serviciul patriei. Războiul reclamă nu numai sânge, ci și bunuri materiale. Sfortarea noastră economică înecă e o condițiune prealabilă a victoriei. Succesul complet și gloria complectă încoronază fruntea numai a națiunii, care și pe terenul economic răspunde măsurii. Despre acest sentiment de jertfă, despre această vrednicie a dat națiunea dovezi în cursul de până acum al războiului. Fără murmur a îndurat nevoile economice, a dat dovadă strălucită despre marimă ei, prin acțiunea ei gata de jertfă de iubirea deapropelului și prin rezultatul fără pereche al primului împrumut de războiu a pus lumea în uimire.

Tocmai acum cu puține zile înainte de tradarea din partea Italiei, guvernul s'a adresat națiunii, în chestia celui de al doilea împrumut, care a dat o nouă dovadă despre sentimentul ei de jertfă. Acum, însă, în fața noului inamic, a noii primejdii, se arată necesitatea unei potențate sfortări; în consecință guvernul a prolongit termenul și invită națiunea să semneze împrumut de războiu în masă cât mai mari. Națiunea să-și dovedească bărbăția și pe terenul acesta.

Participarea la împrumutul de războiu e o datorie de onoare pentru fiecare, care dispune de suficiente mijloace materiale. Războiul a adus în circulație un mare capital; a prefăcut în bani bunurile în cereale, vite și alte lucruri a milioaneilor. O parte din acești bani s'o investește fiecare în va-

lorile împrumutului de războiu. Îscăliturile în masă cât mai largi e fapt național, prin ce se multiplică forțele materiale și morale ale națiunii în lupta ei moarte pe viață.

Budapesta, în 27 Maiu 1915.

Ștefan Tisza.

Indemnul strămoșilor.

— Sub imboldul visurilor din trecut. —

S'a făcut de mult afirmarea, că în toate actele mari ale vieții lor naționale, popoarele se lasă conduse numai de ceea ce alcătuiește patrimoniul trecutului lor. Ceea ce era o afirmare, e azi o constatare indubitabilă, bazată pe realitatea faptelor.

Înainte de izbucnirea războiului mondial, părți însemnate din comunitatea popoarelor trăiau visul unei păci și înfrățiri către cari își îndreptau toate sfortările lor.

Savanți și literați, artiști și gânditori, chiar oameni politici și diplomați cari conțeau cu realitățile, își făceau iluzia unei ere de pace, pentru aducerea căreia mai lucrau, cu vigoare, numeroase batalioane de muncitori cărora li-se turnase în suflet speranța unei vieți mai bune într'o societate omenească înfrățită.

Chiar cărmuitorii de state, cari cunoșcând intensitatea dușmăniilor internaționale urmăreau cu zor pregătirile pentru pararea oricărei lovituri, erau îndemnați de speranța că totuș popoarele Europei nu se vor încăera. Ei și-au conformat acțiunea lor potrivit acestei speranțe și silințelor lor se datorește faptul, că pacea a fost menținută a-

proape o jumătate de veac în ciuda certurilor și zizaniilor neîncetate.

Dar nu e vremea sub om, ci omul sub vreme.

Iată că în mijlocul silințelor de pace, întărite de pregătiri militare, izbucnește un războiu catastrofal, cel mai mare cataclism din câte a cunoscut omenirea. Și atunci apostolii păcei, propovăduitorii înfrățirii popoarelor sunt cei dintâi cari depun armele persuasiunii lor, spre a lua armele de atac și măcel. Sub puterea elementară a distrugerii războinice se năruiesc toate visurile de pace și chiar toate așezămintele clădite cu multă trudă de omenirea în progres.

Popoare democratice, cu regim reprezentativ, dau guvernelor puteri discreționare pentru vremea de războiu. În țările autocratice, nemulțumirile dispar și criticele înverșunate fac loc unui acord cu toți factorii conducători. Țări parlamentare duc războiu pe baza unor alianțe necunoscute parlamentelor. Elanul național nu are margini; el mijlocește jertfe de sânge și jertfe de averi, fiindcă, în întregimea lor, colectivitățile naționale își subordonează toate interesele interesului de a apăra patria.

Nimeni nu se mai gândește la ideile sale politice, la plăsmuirile sale personale; fiecare vrea numai tăria și mărirea neamului.

De ce toate acestea? Fiindcă de desubtul ideilor cari pot despărți, stă substratul comunității de stat și de neam care face pe fiecare să se desindividualizeze și să nu se considere decât ca o moleculă strâns coherentă cu întregul organism național.

Acest substrat de coeziune națională își are isvoarele în conștiința de neam care la

În amintirea poetului St. O. Iosif.

Literaturile tinere cunosc ipocrizia, mai de grabă decât cele vechi, ipocrizia care am putea-o numi specific-literară: E prefăcătoria sentimentală, în care magia vorbelor, meșteșugul cadentei de ritm, ori de rimă, așezarea sonorităților în cântecul frazei, toate pot da iluzia unui gând sincer, și dorului cald. Vorbele astfel pot deveni instrumente de comunicare a gândurilor, deși gândurile lipsesc, și pot fi strune sentimentale ale unei harfe ce nu simte aproape nimic! Cu atât mai mult deci, se cuvine respect și admirație, pentru acei literați, cari aparținând unei tinere literaturi, știu să fie cutremurători prin sinceritatea simțirii, fără fardul retoric, fără găteala de porunceală a literaturii studiate cu meșteșug.

Un astfel de cântăreț firesc, un astfel de literat fără literatură și de artist fără mijloace artistice învățate pentru nevoia cauzei, a fost St. O. Iosif.

Pe vremea când poezia noastră era dominată de gravitatea filozofică a lui Eminescu, și pe timpul când privighetorile și stelele, și lumea, și iubita cu păr bălai, erau numai simboluri mistice prin cari un pesimism de împrumut se exprima în forma cadentă a versurilor, Iosif a fost unul din acei foarte puțini poeți români care a cântat copilă sa, pe care a adorat-o; a cântat natura și crângul și isvorul

și tainele potecilor pentru că toate au făcut parte integrală din sufletul și din inima lui.

În această vioiciune de simțire, în această duioasă atitudine față de natură, și de oameni, stă valoarea necontestată a poeziei sărbătoritului din parcul dela Filaret.

Așa se explică, apoi, de ce poezia lirică amoroasă, care la unii poeți este o meșteșugire tehnică, la Iosif ia forma cutremurătoare a marelui poezii și a marelui arte:

*În ochii tăi adânci, de-mi pare
Că ei cuprind pământ și cer —
Eu nu știu cum se face, dar e
Atât turburător mister,*

*Că stau, când îmi răsari în cale
Prins de-un fior necunoscut
Și-urma pasarilor tale
Șhos mă plec și o sărut...*

*Și nu știu cine ești anume
Când mă privește întrebător:
Din îngeri rătăcit 'n lume
Vre-o soră vitregă de-a lor?*

Pe acest sincer și duios poet câțiva inimoși prieteni, în frunte cu un om pe care politica nu l'a depărtat de literatură, și pentru care datoriiile față de artă și artiști, sunt tot atât de

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2 2 coroane

rândul ei își are rădăcinile împlântate într'un întreg trecut istoric.

Războiul de azi, care face să răsune atât de intens conștiințele naționale ne arată, că popoarele moderne luptă sub imboldul visurilor din trecut.

Au dispărut speculațiunile de viitor.

Ceeace au voit și visat strămoșii, facem noi astăzi.

Criza conservatoare din România.

București, 26 Maiu.

D. Alexandru Marghiloman șeful partidului conservator, a convocat pe membrii comitetului consultativ pentru azi, Mercuri, la orele 3, pentru a delibera asupra unei propuneri făcută de către d. Nicolae Filipescu, care se referă la schimbarea șefului partidului.

De altfel pentru o mai bună orientare a opiniei publice vom da următoarea informațiune a ziarului „Steagul”, gazeta oficială a partidului conservator:

„Unele ziare persistă în a voi să anunțe retragerea dlui Marghiloman dela direcția partidului conservator. Svonul acesta este cu totul neîntemeiat. Și spre a pune capăt interpretărilor eronate relatăm faptele așa cum s'au petrecut.

Sâmbătă, 9 Maiu, dnii Ion Lahovary și Dimitrie Greceanu au sesizat pe d. Marghiloman de o propunere formulată de d. Filipescu de a readuce din spirit de împăcare, la direcțiunea partidului conservator pe fostul șef. d. Titu Maiorescu.

D. Marghiloman a declarat pe dată dlui Lahovary și Greceanu, că o asemenea propunere, implicând recunoașterea că politica urmată de dsa a fost bună, dsa se lasă, fără obiecțiune, la aprecierea dlui Maiorescu.

Dnii Lahovary și Greceanu mergând în seara acelei zile, să vadă pe d. Maiorescu, dsa le-a exprimat dorința să-și dea răspunsul Luni, 11 Maiu.

ascultate ca acelea ce privesc conducerea statului, d. V. G. Motun, au hotărât să-l comemozeze și să-l sărbătorească în parcul Carol. Din dinarul strâns la ușa grădinei se va putea, apoi, majora un fond bănesc, care de câtăva vreme stă pe loc și prin care Iosif va putea fi nemurit în materia care se ruinează, mai greu decât amintirile noastre.

Iar dacă lumea de apoi nu e un basm de copii, dacă grădinile Eliseice nu sunt fantasmă de povești, visurile lui Lucian și himerele lui Virgil atunci de acolo din lumea eternă, în care corurile de heruvimi slăvesc pe poezi, St. O. Iosif va plânge ca un copil — el care toată viața a fost un copil — va plânge de mulțumirea că cel puțin față de el nu se va putea scrie:

O, scump prieten, mă gândesc la tine
Și-s ani de când ai fost uitării dat.

Iar sfârșitul acestei poezii în care se slăvește bunul său prieten, Pincio, este rugăciunea cea din urmă, cel din urmă din dorurile ce i-au fost acordate, cel dintâiu din îndemnurile cari ne face azi să nu-l uităm:

Din tot ce-am fost visat, m'as mulțumi
Să mă 'nvelească și pe mine huma
Să pot uita, să pot măcar dormi....

Pe îndureratul Iosif generația noastră nu-l uită. Poetul Iosif s'a ridicat apoi, întemeiat pe puterea ce o dă tocmă sincerității lui neprefăcute până la imnul de glorie, până la cântecul vitejiei. „La arme” a rămas astfel în sufletele românești ca o chemare profetică, ca o armonie în care visurile și elanurile, scumpele fioruri, și caldele avânturi se găsesec toate adunate și în care dorul morții pentru viața eternă mare și curată a neamului nostru, își îmbracă un vestmânt artistic. Imnul „La arme” e cadenta sufletelor purtate din gloriile de altă dată spre gloriile surăzătoare de mai târziu....

V.

Ieri la orele 3 și jumătate d. Maiorescu a avut o întrevedere cu d. Lahovary, căruia i-a comunicat că dsa era hotărât să refuze dela primul moment când i s'a făcut propunerea și, că el crede că orice schimbare la șefa partidului e dăunătoare și pentru partid. Dsa sfătuiește pe toți conservatorii să stea strânsi uniți împrejurul șefului pe care și l'au ales.

În același interval de timp d. Marghiloman primind o propunere formulată în scris de către d. Nicolae Filipescu și alți 6 membri din comitetul consultativ, că ar fi loc să se convoace congresul partidului, dsa a convocat pentru azi, Mercuri, la orele 3 pe membrii comitetului consultativ pentru a delibera asupra acestei propuneri, conform art. 15 din statute”.

Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și la Lissa.

— Conferență ținută în reuniunile militare științifice la Brașov și Sibiu, în 14 Ianuarie și 4 Februarie 1898. —

(Urmare.) (4)

Însă inima sa de adevărat soldat, zelul său pentru cauza înălțatului său suveran, nu-l lăsară mult în pace, și pe când în primăvara anului 1866 sgomotul rebelului cutreera țara, baronul Urs solicita o comandă și o obțină. La 20 Aprilie fu numit comandant al insulei întărite Lissa.

În ultimele zile ale luni Aprilie, colonelul br. Urs sosi la postul său pe insulă. Aceasta precum se știe, este situată cam la vest de arhipelagul dalmatin, ca și un turn de apărare în mijlocul unui zid. Posesiunea acestei insule asigură sau periclitează coasta dalmatină și insulele, după cum va fi ea ocupată de amic sau de inamic. În direcțiunea vest-estică ea se întinde 15 și în sud-nordică 7½ klm. și este mai peste tot acoperită de ramurile dealului Humberg. Acestea se ridică aproape de coasta vestică la înălțimea de 592 m. și se înclină repede spre vest și sud, iar spre est și nord treptat ca niște terase spre mare, formând cu țărnișii săi ripoși 2 băi (sânuri, golfuri) mai mari și mai multe altele mai mici. Una dintre terase este de-o întindere deosebită, se chiamă Campo-grande și cuprinde ½ parte sud-estică a insulei. Spre nord ea se termină între cătunele (satele) Andrea și St. Cosmo, ca ripă foarte repede spre portul principal St. Giorgio, lăsând jos la marginea mării un spațiu îngust pentru localitățile Lissa și Kut. Tot așa de îngust spațiu se găsește și la țărnișul de vest, unde este situat satul Comisa pe piciorul ripsos al dealului Hum, care într'un cerc înconge marea port Comisa.

Suprafața carstică a insulei, neproducând decât puțin vin și unt de lemn, este acoperită mai peste tot de șnepi (tușișuri). Lipsa de apă limitează populația așa, că pe cuprinsul insulei de 113,5 klm. pătrați, afară de cele trei localități mici, Lissa, Kut și Comisa, se mai află numai câteva grupuri mici de case, cătune. Practibilitatea insulei este din această cauză foarte restrânsă. Numai comunicația dintre Lissa și Comisa se mai poate numi drum. Toate celelalte nu sunt, decât niște poteci.

Când ajunse colonelul br. Urs pe insulă, o găsi în starea descrisă până aci, dispunând și de unele fortificațiuni, cari în general erau făcute de Englezi pe la finele acestui secol, când stăpâneau insula. De când Dalmația veni sub stăpânirea Austriei, aceste fortificațiuni mai fură completate în parte și întreținute, însă nicio dată modificate în condițiunile cerute de progresul tehnicii artileriei și al mijloacelor de atac ale rebelului maritim. Consultând statul său major compus din majorul Hill și locotenentul Pickl din geniu, căpitanul Klier din artileria de coastă și majorul Kratky din infanteria marină, colonelul br. Urs luă cele mai urgente măsuri pentru a reintări aceste fortificațiuni, dispuse armarea și completarea acestor uvrage și avu grija necurmată a preveni după puteri toate posibilitățile unei întreprinderi din partea flotei italiene. După executarea acestor dispozițiuni, întreg sistemul de apărare al insulei sta la cel mai bun nivel, la care se putea ajunge;

însă, tot mai era slab, în comparație cu mijloacele de atac, ce se așteptau din partea inamicului.

Portul St. Giorgio dela nord-est la insulă era apărat de către fortul Georg, care domina marea cu 55 m. și avea înaintea sa o baterie, al cărei front bătea luciul mării, flancul ei drept intrarea sau canalul despre Nord, iar flancul ei stâng baia dela Karober.

Armamentul fortului Georg consta din 17 guri de foc, din cari 13 tunuri în baterie și 4 în fort propriu zis; și anume: 4 tunuri de 18 pf., 4 de 24 pf., toate ghintuite și cu culată; 6 tunuri de 48 pf., 1 mortieră de 30 pf.; și 2 de câte 60 pf.

Bateria Mamula (33 m. deasupra mării) cu 2 tunuri culate de 24 pf., 4 tunuri scurte (haubitze) de 30 pf. și 1 mortieră de 30 pf.

Turnul Robertson (50 m. deasupra mării) cu 1 tun culat de 12 pf.

Bateria Zupparina (28 m. peste nivelul mării) cu 4 tunuri culate și ghintuite de 24 pf.

Turnul Bentink (75 m. deasupra mării) cu 1 tun culat, ghintuit, de 12 pf. pe terasa turnului, 2 tunuri scurte de 30 pf. și 4 de câte 12 pf. în ambrasuri.

Aceste uvrage erau situate pe limba de pământ, ce se întinde spre est în mare în portul St. Giorgio și baia Karober.

Pe partea cealaltă a portului se găseau:

Pe o limbă de pământ, numai 16 m. ridicată peste nivelul mării, bateria Schmid cu 2 tunuri culate și ghintuite de câte 24 pf. și 1 de câte 48 pf.

Turnul Wellington dimpreună cu bateria de Mortiere (190 m. deasupra nivelului mării), cu 1 tun scurt de 7 pf. pe terasa turnului, 1 altul de 10 pf., 2 mortiere de 30 pf. și alte 2 de câte 60 pf.

Înapoi în fundul portului era bateria Madona (13 m. deasupra nivelului), cu 4 tunuri culate și ghintuite de câte 24 pf. și 4 tunuri scurte de câte 30 pf.

(Va urma.)

Scrisori din Beiuș.

Incheierea anului școlar. — Cum este și cum trebuie să fie la liceu. — Examenul de gimnastică la liceu și la școala civilă de fete. — Lucrurile de mână și desenele elevelor. — Serbarea dela incheierea anului școlar la școala civilă de fete.

Beiuș, 27 Maiu.

Din mila Majestății Sale a marelui războin de acum am încheiat anul școlar 1914/15 cu o lună mai de vreme, ca altă dată.

Elevii și elevele școalelor noastre, trecând repede examenele, s'au dus la căminele lor părintești, ca să dea ajutoarele de lipsă celor rămași acasă la lucrul cel greu al câmpului.

Deși mai scurt ca ceilalți ani școlari, totuși nici anul acesta n'a fost așa sărac în roade bune. A fost, ce e drept, mai puțin mănos, ca anul trecut, când nici un elev al acestor școale n'a căzut definitiv — consatare îmbucurătoare, care s'a făcut la timpul său chiar în coloanele acestui ziar — dar se apropie binisor și acum de rezultatul acela. Numai puțini elevi au căzut definitiv. Cei mai mulți pot fi admiși încă la examene corectoare. Ce poate să fie cauza că în anul acesta nu s'a ajuns la același rezultat, ca în cel precedent? Scurtțimea timpului? Lenea? Indispoziția sufletească pricinuită de actualul războiu? Ori toate acestea la oaltă și încă și altele? Nu cercetăm, ci constatăm.

Fiind vorba de constatări, trebuie să mai facem una. Și anume, la liceul nostru din Beiuș s'a înrădăcinat un obicei foarte rău: de-a lăsa băieții să plece acasă îndată ce au trecut examenele, așa încât la incheierea anului școlar abia mai sunt câțiva elevi de față. Cei mai mulți sunt din Beiuș și jur. Ceilalți au plecat aproape toți. Ei bine, așa mulțumește liceul lui Dunnezeu pentru ajutorul primit într'un an întreg, încât nici nu-i de lipsă să fie de față toți liceanii la „Te Deum”? Așa se răsplătește munca cinstită a elevilor făcută cu o regularitate aproape mecanică timp de atâtea luni de zile? Așa se încununează meritul și se înflorează trândăvia, că lăsam majoritatea elevilor

să se ducă final il co-
voit a se d-
să plivești,
(crucele) d
care-i gră
care trebu
și care tre
vede, că
Beiuș. Pen
sau peste
chiar școa
va putea
— la care
pe care cu
parcursă i
ofere o pri

La Blaj,
e una din
minea e
nerimea și
după sf. lit
în frunte,
și cu cano
Profesorii
elevii lor,
premiile cu
de pe clas
teratură r
mândrie că
său intelec
necuvântar
Nu se poate
serioasă es
încheierea
mani n'au
marelui arh
tat fundați
rimea din E
la studii st
premiu școl

Sau cine
tate dela St
de regulă,

Si potue
La Beiuș
premiu, ca
că nu-i moti
lar, așa cur
bagatelizare
aspru — în
și de profe
fost și sunt
fi înțelegere
putea face
aveau — și
neze anunți
mai silitori
tea procura
creдем că
vilor decât
atâtea suver
îndemnuri s

În ast an
„Drăganul”
Nuțiu a pre
I. Georgesco
farmacist V
din cartea
lui” de Ioan
din el. I a li
D-sa a dăru
tinerimei no
și din școale
de fete), pe
mită și pe c

Nu-i atât
tarea premi
poate, ar fi
S'a putut
menului de
în prezența
triu Radu ș
când în scur
blicului s'au
s'au putut da
gimnastici (c
Și fiindcă
stică al elevi
acela d. pro
nind dela ex

să se ducă în știrea Domnului, iar rezultatul final îl comunicăm numai celor ce n'au binevoit a se depărta de aici? Poți oare să sameni, să plivești, să seceri, dar să nu-ți dai seama, care-i grâul cel curat și care-i cel cu neghină care trebuie ales de sămânță și arătat și altora și care trebuie curățit încă? În Beiuș, așa se vede, că se poate. Dar numai la liceul din Beiuș. Pentru că nu știm să mai fie un alt liceu sau peste tot altă școală românească. — nici chiar școala civilă de fete din loc, precum se va putea vedea și din această corespondență — la care sfârșitul anului școlar, culmea de pe care cu mândrie trebuie să privești la calea parcursă în 10 luni de trudă continuă, să-ți ofere o priveliște atât de sărăcăcioasă.

La Blaj, de exemplu, încheierea anului școlar e una din cele mai mari sărbători școlare. Dimineața e liturghie, la care asistă întreaga tinerime și numărul public din loc și jur. Îndată după sf. liturghie tot publicul cu profesoria în frunte, precum și cu I. P. S. Sa mitropolitul și cu canonicii merg la împărțirea premiilor. Profesorii de clase raportează pe scurt despre elevii lor, chemând pe cei mai buni să-și ducă premiile convenite (de regulă, cărți de școală de pe clasa următoare, sau și alte cărți de literatură românească). Elevul premiat ia cu mândrie cărțile, ca niște trofee ale eroismului său intelectual, primind în același timp și binecuvântarea I. P. Sale, a părintelui mitropolit. Nu se poate spune ce indemn puternic la muncă serioasă este această împărțire de premii la încheierea anului școlar în Blaj. Câți elevi sărmani n'au binecuvântat în cugetul lor fapta marelui arhieru *Grigorie Maior*, care a înființat fundațiunea de premii anuale pentru tinerimea din Blaj și câți nu s'au simțit împințați la studii stăruitoare numai prin acele modeste premii școlare!

Sau cine nu știe despre admirabila solemnitate dela Sf. Petru și Pavel, cu care se încheie, de regulă, anul școlar la școlile din Brașov?

Si potuerunt hi et hae, quare non et tu?...

La Beiuș, adevărat, nu există fundațiuni de premii, ca la liceele amintite, dar asta credem că nu-i motiv de ajuns pentru a încheia anul școlar, așa cum se încheie. Aceea-i pur și simplu bagatelizarea — ca să nu folosim un cuvânt mai aspru — întregii activități săvârșite de elevi și de profesori într'un an întreg. Și totuși au fost și sunt unele premii și la Beiuș. Și dacă ar fi înțelegere și interes pentru cauza aceasta, s'ar putea face mult și la Beiuș. Băncile din Beiuș aveau — și mai au și astăzi — obiceiul să destineze anumite sume de bani pentru elevii cei mai silitori dela liceu. Cu banii aceștia s'ar putea procura cărți bune și folositoare — cărțile credem că sunt totdeauna mai folositoare elevilor decât paralele — și astfel elevii ar avea atâtea suveniri dulci din anii lor de studii, atâtea indemnuri sfinte și pentru viitor.

În ast an încă au dat unele premii băncile: „Drăganul” și „Népbank”. Apoi d. profesor *Al. Nuiș* a premiat pe un elev cu 20 cor., iar prof. *I. Georgescu* a dăruit o carte unui elev. Domnul farmacist *Vasile Erdélyi* a donat 18 exemplare din cartea de rugăciuni: „Mângâierea sufletului” de *Ioan Geș* pentru elevii români gr.-cat. din cl. I a liceului, eventual și pentru alți elevi. D-sa a dăruit și dăruiește în fiecare an câte ceva tinerimei noastre atât din școala primară, cât și din școlile secundare (liceu și școala civilă de fete), pentru care faptă i se aduce mulțumită și pe calea aceasta.

Nu-i atât de nepotrivit terenul pentru colectarea premiilor școlare nici la Beiuș, precum, poate, ar fi aplicați să creadă unii pesimiști.

S'a putut vedea aceasta și cu ocaziunea examenului de gimnastică, ținut în curtea liceului în prezența P. S. Sale episcopului *Dr. Demetriu Radu* și a numeros public din loc și jur, când în scurt timp și numai dela o parte a publicului s'au colectat peste 120 cor., din cari s'au putut da diferite premii celor mai destoinici gimnastici (câte 10—8—5—4—2 cor.).

Și fiindcă-i vorba de examenul de gimnastică al elevilor, trebuie să amintim că din prilejul acela d. prof. de istorie *Dr. Ioan Ossian*, pornind dela exercițiile de gimnastică ale elevilor,

a vorbit despre strașnicele exerciții de pe câmpul de luptă ale soldaților noștri, explicând pe bază istorică cauzele acestui războiu înfricoșat. Vorbirea măduvoasă a tânărului profesor, fiind și rostită cu aplombul convenit, a produs adâncă impresie. Oratorul a fost viu felicitat de ascultători, între alții chiar și de P. S. Sa episcopul. Vorbirea merită să fie și cetită mai ales pentru partea aceea, în care arată cu exemple istorice, că în războaie nu înving armele, ci sufletul de vitejie care poartă armele*).

Cor.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 27 Mai. — Se comunică dela cartierul general:

Pe teatrul nordoriental: În lupte crâncene trupele aliate progesează pe terenul din apropierea Przemyslului. Spre ost dela Radymno, trupele din corpul VI de armată au luat cu asalt localitatea Nienowitz și înălțimea Horogysko aparate cu tenacitate de Ruși; din nou am capturat peste 2000 Ruși și 6 tunuri. Spre sud-est dela Przemysl, în regiunea Hussakow, trupele aliate au reușit să pătrundă în linia principală de apărare a inamicului pe care l-au respins. Aci am capturat 2800 prizonieri și 11 mitraliere. Luptele sunt încă în curs. Totodată după lupte crâncene trupele noastre și trupele germane de sub comanda generalului german Lissingen spre sud-est dela Drohobitz și la Stryj au rupt frontul fortificat al Rușilor, silindu-i să se retragă. Și aci continuăm atacurile. Situația pe frontul Prutului și în Polonia-rusească e neschimbată.

Pe teatrul sudoriental: În Tirol, spre sud-est dela orașul Trient, inamicul a început să bombardeze în câteva puncte cu tunuri de calibru mare fortificațiile noastre dela frontieră. La Caprille, în șesul Cordevolle focul mitralierelor noastre a nimicit 2 companii italiene. La frontiera Carintiei s'a dat numai un neeficace foc de artilerie inamică. Pe litoral Italiei au trecut frontiera în mai multe puncte. Am respins detașamentele inamice, cari înaintaseră până la pozițiile noastre.

Berlin, 27 Mai. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe teatrul occidental: Francezii ignorând eșecul complet dela 25 Maiu, și-au repetat tentativele de rupere a frontului nostru între Vernelles și înălțimea Loretto. Inamicul a aruncat forțe foarte considerabile pe acest teritor de o întindere de 10 km. Dar pretinzându-i am respins inamicul. Suntem stăpâni absoluți ai pozițiilor noastre. În fața tranșelor germane zace un neobiceiuit de mare număr de morți francezi. Seara târziu, Francezii au continuat atacurile lor împotriva frontului nostru Souchez-Neuville. Aci, imediat spre sud dela Souchez lupta nu e încă terminată. La cimitierul dela Neuville, Francezii au săpat tranșe iar ca seut au întrebunțat prizonieri germani capturați în luptele anterioare. Spre nord dela Dixmunden, cu prilejul unei patrulări am capturat 1 ofițer și 25 belgieni. Am respins neînsemnate atacuri inamice la Soissons și în Bois de Pretre. La cursul inferior al Themsei am bombardat din aer cu succes fortificațiile dela Southend.

Pe teatrul oriental: Situația e neschimbată.

Pe teatrul sudoriental: Atacul trupelor noastre spre nord-est dela Przemysl, cât și în regiunea Stryj-ului progesează favorabil. Numărul prăzii și rezultatele obținute încă nu se cunosc.

Constantinopol, 20 Mai. — Se comunică dela cartierul general: Pe frontul Dardanelelor, lângă Ari-Burnu și lângă Sed-il-Bahr s'au dat numai slabe dueli de artilerie și de infanterie. Un cuirasat inamic, care dinspre golful Morto a bombardat pozițiile noastre de pe malul european, a fost silit să se retragă în urma focului bateriilor noastre de pe malul anatolian. Cuirasatul „Jules Michelet” a însoțit azi un vas încărcat cu soldați și 1 tun, care a încercat să debarce. Totodată cuirasatul a bombardat portul orașului. Focul nostru, care a ripostat acestei acțiuni, a ucis 1 ofițer și 16 soldați inamici, iar pe 5 i-a rănit. Am capturat pe vas 1 tun, 8 mitraliere și 1 ladă cu munițiuni. Pe 5 Francezi răniți i-am internat în spital. Din partea noastră au fost răniți 3 soldați și 2 civili. Pe celelalte fronturi nu se semnalează nimic important.

* O publicăm în Nr.-ul viitor. — Red.

Italia anunță blocarea țărmurilor monarhiei.

Roma. — Guvernul italian anunță că începând din 26 Maiu forțele maritime italiene vor bloca țărmurile monarhiei împreună cu toate insulele, porturile și sinurile Mării Adriatice, dela granița italiană până la granița Muntenegrului. Afară de aceste vor bloca și țărmurile albanez, dela granița Muntenegrului până la capul Kephel. Comandantul suprem al forțelor maritime italiene va da dela datul începerii blocadei un termen fix pentru părăsirea zonei blocate, tuturor vapoarelor statelor neutrale și ale statelor cari stau în legături amicale cu Italia. Impotriva tuturor vaselor cari vor face încercare să spargă linia de blocare, se va proceda în înțelesul convențiunii internaționale.

Demisia lui Zografos.

Atena. — Ministrul de externe al Greciei Zografos, care se știe că e un aderent al lui Venizelos, și-a dat demisia.

Ordinul de zi al regelui italian.

Roma. — Regele Victor Emanuel a dat următorul ordin de zi către soldații forțelor pe uscat și maritime:

A băut ora realizării aspirațiilor noastre naționale. Iau comanda supremă asupra armatei și e fermă credința mea, că biruința va fi a noastră. Soldații mei vor avea gloria să plan-teze steagul Italiei pe acele locuri sfinte, pe cari le-a demarcat natura ca granițe ale Italiei.

Cooperarea în Marea Mediterană.

Londra. — Amiralitatea engleză a luat toate dispozițiunile, ca flota italiană să coopereze cu flota franceză în Marea Mediterană.

Regele Italiei a luat comanda supremă asupra puterii armate italiene.

Roma. — Regele Victor Emanuel a luat comanda supremă asupra tuturor forțelor pe uscat și maritime ale Italiei și ieri noaptea a plecat împreună cu suita sa la cartierul general. Locțiitorul general al regelui e principele Genuei, Tomasso de Savoya.

Italianii din America formează legiuni de voluntari.

Berlin. — Din Lugano se telegrafiază, că în New-York s'a format o legiune de 100.000 Italiani, care acum face pregătiri să plece în Italia.

Conferințe de miniștri în Viena.

Viena. — Ieri la orele 9 ministrul de războiu Krobatin l-a vizitat pe contele Ștefan Tisza în palatul ungar din Viena. Mai târziu primul ministru ungar a părăsit palatul, însoțit de ministrul Hazay. Pe la orele 11 și un sfert a sosit la palatul ungar și ministrul de externe baronul Burián, care se întorse dela Schönbrunn unde a fost în audiență la monarhul.

Declarația lui Sassonow.

Petrograd. — D. Sassonow a primit reprezentanții presei cărora le-a făcut declarațiunea următoare:

Intrarea în acțiune a Italiei va scurta cu mult războiul și va avea o enormă influență asupra atitudinii țărilor neutre, va aduce o apropiere între statele ale căror interese par cam opuse. În orice caz, a zis d. Sassonow, niciodată nici o putere inamică nu se va putea întări în paguba vre-unei țări neutre oarecare.

Vorbind despre Bulgaria a zis că nu-și poate închipui ca Bulgaria să poată merge în contra Rusiei și a adăugat că singurul scop ce Rusia urmărește în Balcani este o apropiere strânsă cu popoarele din peninsula. A confirmat că raporturile italo-sârbe sunt perfect amicale și a zis:

Datoria noastră față de Serbia n'ar fi împlinită dacă ea nu va primi libera ieșire la Adriatica. Declar, a zis d. Sassonow, că Serbia va avea porturi bune, pe cari le va stăpâni pe deplin.

Vorbind despre pacea separată, a spus că numeroase încercări s'au făcut... dar că toate au eșuat, o atare pace fiind absolut cu nepuțință.

Bombardări în golful Smirnei.

Atena. — Se telegrafiază din Chios: O nouă și continuă bombardare a început în contra taberelor turcești în golful Smirnei. Un distrugător englez, care mergea pe lângă Aypi, a fost atacat cu focuri de pușcă și a avut doi răniți. Distrugătorul a deschis focul, a distrus căzărțile și palatul guvernului, a bombardat în urmă cazarma Burduvanta, a distrus telegrafia optică din Caraburnu, și o dragă pescuitoare de mine, în golful Smyrnei.

Aspirațiunile italiene în Asia-mică.

— Naționaliștii italieni revendică Smirna și întreg litoralul turcesc al Asiei-mici. —

Una dintre revendicările importante ale Italiei și asupra căreia a insistat, cu deosebire, în tratativele ce a urmat cu puterile triplei înțelegeri, este și asigurarea că ea va obține întinse și largi concesii și terenuri în Asia-mică, unde de mult, ca și de altminterlea pe toate țărmurile bazinului mediteran, se manifestă un puternic curent de emigrațiune italiană.

Toate marile orașe de pe țărmul african al Mediteranei, ca și acele de pe coasta turcească a mării Egee, urcându-ne până la Smirna, sunt pline de colonii italiene și numai în acest din urmă port, se află peste 12 mii de conaționali de-ai lui Gabriele d'Annunzio.

E o adevărată invazie pacinică, ce s'a produs pe nesimțite, fără să fie pusă la cale de guvern, ori să fie susținută de societățile de colonizare și rezultatele ei se manifestă în cele câteva sute de mii de Italiani.

Acum „Idea Nazionale”, care este organul naționaliștilor italieni și duce de mult campanie pentru înfăptuirea aspirațiilor imperiale ale regatului, încearcă să stabilească și teoria, în baza căreia să se poată susține revendicările italiene în Orient și la argumentele de fapt pe care le-am arătat mai sus, ziarul roman invoacă acum drepturi istorice.

E poate cam mult, se va spune. Totuși „Idea Nazionale” nu ezită de a spune, că drepturile istorice ale Italiei asupra Orientului asiatic nu sunt mai mici decât cele ale Franței și în sprijinul lor, ea aduce tradiția imperială romană, a căreia moștenitoare este astăzi țara lui Dante. Iar la această tradiție, organul naționalist din Roma adaugă încă și amintirea republicelor italiene, cari au colonizat și stăpânit regiunile revendicate astăzi și iată teoria pe care se sprijină drepturile istorice ale Italiei, asupra Levantului.

Ele nu sunt mai mici ca ale Franței, spune „Idea Nazionale”, și la ele, urmează acum să adăugăm stăpânirea pe care Italia o exercită în Dodecanez.

italian are chiar grija să spună că foarte bine a făcut Italia de a nu restitui Turciei acest Dodecanez, pe care îl disputau intrigile grecești și diplomația franco-engleză. În el, „Idea Nazionale” vede astăzi un mijloc puternic de penetrațiune și cucerire al Anatoliei

De aceea, de pe acum „Idea Nazionale” reclamă Smirna pentru Italia, căreia posesiunea Libiei sterile, în care numeroși emigranți italieni nu se pot și nu se vor putea niciodată hrăni, nu-i este de prea mare folos.

Astfel, chiar pune chestia „Idea Nazionale” și ea încheie articolul său cu următoarea declarație:

„Dela Heros până la frontierele Siriei, cuprinzând Smirna și Alexandreta, precum și tot hinterlandul corespunzător, iată care trebuia să fie partea Italiei, dacă voim ca echilibrul injust de astăzi să nu fie turburat, în paguba ei și pentru ca pacea care va urma, după marele război de astăzi, să nu piară, chiar dela început, în sânul ei, germenii unor viitoare conflicte inevitabile”.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 28 Maiu 1915.

Audiențe. Se anunță din Viena: M. Sa monarhul l'a primit ieri în audiență pe ministrul de externe, baronul Burian, și apoi pe primul ministru ungar, contele Ștefan Tisza.

Pentru d. G. Todică. Primum următoarele rânduri:

Mult Onorată Redacție, Asupra articolului prim „Pricina războiului” din Nr. 94 din „Românul” d. G. Todică își face observațiile dsale, la cari vreau a răspunde cu următoarele:

Dle G. Todică, „cine o fi”, „într'o românească nenorocită” pentru dta răspund la observațiile făcute în suplimentul la nrul de Rusălii al „Gazetei Transilvaniei”, că să lii fericit în sferile neștiinței. Cu oameni lipsiți de elementele științei reale nu discut, fără le înclin zicâla veche: ne sutor ultra crepidam. — Prof. I. Bojoru.

„Legătura lui Mihai Viteazul și vechimea rumâniei în țara românească”. Academia Română a ținut Vineri după amiază ședință publică sub președinția dlui I. Negruzți. D. profesor Giurescu, a ținut o conferință, vorbind despre Legătura lui Mihai Viteazul și vechimea rumâniei la noi”.

Conferențiarul se ridică împotriva afirmărilor ce s'au făcut că iobăgia, sau cum i se mai zicea rumânia, ar fi fost introdusă de Mihai Viteazul. D. Giurescu, citează un document din timpul lui Radu Mihnea, face un istoric documentat asupra diferitelor acte de rumânie ce au existat la noi în decursul veacurilor, și arată apoi că emanciparea Româniilor începe în veacul XV-lea.

Vorbind despre „legătura” lui Mihai Viteazul d. Giurescu, arată că aceasta a fost numită în două feluri: „Așezământul lui Mihai” și „tocmeală”. Mai târziu i s'a zis „legătura” lui Mihai Voevod.

Legătura lui constă în faptul că cel ce locuia în pământul altuia, rămânea rumân. Aceasta creia o nouă categorie de rumâni: erau cei din moștenire și cei de legătură.

Din cauza deselor invazii turcești și a scimbărilor de domni, rumânii făceau adesea masse flotante, dintr'o regiune într'alta. Legătura lui Mihai s'a răsfrânt mai mult asupra rumânilor fugari cari numai erau urmăriți de vechii lor proprietari.

După Mihai începe o serie de iertări de rumânie, devenind astfel sătenii liberi, fiind siliți să plătească numai dijmă, fără clacă.

Ședința publică s'a ridicat la orele 4 d. a.

Ciocnire de trenuri. Se anunță din Innsbruck că Mercuri la amiază s'au ciocnit în gara principală un tren de marfă și un tren de persoane, care aducea refugiați din părțile sudice ale Tirolului. 30 de călători au fost răniți. Paguba materială e mare.

Sculptorul Severin, a donat pentru serbările ridicării unui bust neuitatului poet St. O. Iosif, un bronz intitulat „Bate Vântul”. Bronzul este turnat în atelierul Valsuanii, la Paris. M. S. regina Maria a admirat această frumoasă lucrare artistică.

Prețul femeii. Din „Le Cri de Paris”. Femeia unuia din cei mai mari bancheri din Paris a instalat în palatul ei o ambulanță, în care poate să adăpostească cel puțin 50 răniți. Prin

tre aceștia se găsește în acel moment și un marocan care îngrijește de veselia și buna dispoziție a întregii ambulante. Cu toate că are ambele brațe ciuruite de gloanțe și suferă mult de pe urma stării destul de grave în care el se află, el dă dovadă de o veselie neistovită și de un humor într'adevăr minunat. Dăunăzi marocanul povestea în limbajul său arabico-francez cum în țara lui, bărbații cumpără femeile.

O infirmieră avu atunci inspirația să-l întrebte ce părere are despre diferitele femei din ambulanță.

— D-ra M... cât ar face în țara ta?

— Oh! răspunse negrul surzând gales. D-ra M...! Frumoasă, grasă, durdulie, — ar face cel puțin 4000 franci.

— Dar d-ra L...?

— D-ra L? chibzui marocanul. Nu e așa de grasă... și are dinți de aur... Nu face decât cel mult 1500 fr.

— Dar eu? interveni atunci soția bancherului, o femeie peste 50 ani și mai mult decât trecută.

— Tu, mătușe, ești bătrână și nu mai ești frumoasă... Pentru cât mai ai de trăit, nu faci mai mult de 20 franci!

Ultima oră.

INTREVEDERE ÎNTRE DNII TACHE IONESCU ȘI NICU FILIPESCU CU D. I. BRĂȚIANU.

București. — Dnii Tache Ionescu și Nicu Filipescu, delegații din partea „Acțiunii Naționale” au avut Luni o întrevvedere cu d. I. Brătianu, primul ministru.

ARMATA LUI MACKENSEN SE APROPIE DE LEMBERG.

Budapesta. — Dela cartierul presei se anunță: Mackensen a bătut prin noua biruință un nou ic spre est, în rândurile Rușilor. Avantgardele armatei lui stau în fața Krakoviețului, la 18 kilometri depărtare dela Javórov.

Căderea Przemyslului atârână prin urmare singur numai dela acțiunea artileriei. Aliații au de scop să invăie armata rusească în regiunile deluroase ale Sanului și Nistrului. Acțiunea de spargere a frontului rusec, cu toate că inamicul a căpătat noue numeroase ajutoare, continuă cu succes.

Armata lui Mackensen se apropie deci cu pași grabiți de Lemberg. Javorov se găsește la jumătate drum între Przemysl și Lemberg, fiind dela acest din urmă la o depărtare de numai 47 kilometri.

GERMANII SE APROPIE DE RIGA.

Rotterdam. — Trupele germane se apropie de Riga.

STAREA REGELUI GRECIEI E TOT GRAVĂ.

Atena. — Starea sanitară a regelui grecesc e neschimbat gravă.

ITALIA ȘI TRATATUL DELA LONDRA.

Londra. — Agenția Reuter anunță că Italia a semnat punctele tratatului dela Londra, în baza cărui statele aliate nu vor încheia o pace separată.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**

AVIZ.

Rugăm cu stăruință pe acei stimatți abonați, a căror abonament le-a expirat, să binevoiască a și-l înoi fără întârziere, oăoi în cazul contrar expediarea xiarului li se va sista.

Administrația.